

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
YVES BOT
20 päivänä kesäkuuta 2013¹

Asia C-309/12

**Maria Albertina Gomes Viana Novo,
Ezequiel Martins Dias,
Gabriel Inácio da Silva Fontes,
Marcelino Jorge dos Santos Simões,
Manuel Dourado Eusébio,
Alberto Martins Mineiro,
Armando Gomes de Faria,
José Fontes Cambas,
Alberto Martins do Alto,
José Manuel Silva Correia,
Marilde Marisa Moreira Marques Moita,
José Rodrigues Salgado Almeida,
Carlos Manuel Sousa Oliveira,
Manuel da Costa Moreira,
Paulo da Costa Moreira,
José Manuel Serra da Fonseca,
Ademar Daniel Lourenço Dias ja
Ana Mafalda Azevedo Martins Ferreira
vastaan
Fundo de Garantia Salarial IP**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Tribunal Central Administrativo Norte (Portugali))

Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa — Direktiivi 80/987/ETY — Direktiivi 2002/74/EY — 3 ja 4 artikla — Palkkasaatavien turvaaminen — Turvan ajallinen rajaaminen — Rajaaminen palkkasaataviin, jotka ovat erääntyneet työnantajan maksukyvyttömyyden toteamiseksi tehdyn hakemuksen vireillepanoa edeltävän kuuden kuukauden aikana — Työntekijöiden tätä ennen nostama kanne maksamattomien palkkasaataviensa ja pakkoperinnän suorittamiseksi — Vaikutus

1. Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 20.10.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY,² sellaisena kuin se on muutettuna 23.9.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/74/EY,³ 4 ja 10 artiklan tulkintaa.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

2 — EYVL L 283, s. 23.

3 — EYVL L 270, s. 10, jäljempänä direktiivi 80/987. Direktiivi 80/987 on kodifioitu työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 22.10.2008 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2008/94/EY (EUVL L 283, s. 36). Kyseistä direktiiviä ei voida kuitenkaan soveltaa ajallisesti pääasiassa.

2. Pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajina ovat Maria Albertina Gomes Viana Novo ja 17 muuta maksukyvyttömän työnantajan palkkaamaa työntekijää ja vastapuolena Fundo de Garantia Salarial IP (palkkaturvarahasto);⁴ asia koskee palkkasaatavia, joiden maksamista kyseiseltä rahastolta on haettu niiden säännösten perusteella, joilla direktiivi 80/987 saatetaan osaksi Portugalin oikeusjärjestystä.

3. Direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot perustamaan palkkaturvajärjestelmän, jolla turvataan maksamatta olevat työntekijöiden palkkasaatavat heidän työnantajansa maksukyvyttömyystilanteessa,⁵ mutta se antaa jäsenvaltioille kuitenkin mahdollisuuden rajoittaa palkkaturvavastuuta ajan tai paikan osalta vaihtoehtoisesti tai kumulatiivisesti.

4. Pääasia koskee mahdollisuutta rajata turva ajallisesti. Portugalin lainsäätäjä on käyttänyt kyseistä mahdollisuutta määrittämällä viiteajanjaksoksi ne kuusi kuukautta, jotka edeltävät tuomioistuimelta haettavaa maksukyvyttömyyden toteamista⁶ tai sovittelumenettelyä koskevan hakemuksen jättämistä.

5. Tribunal Central Administrativo Norte (Portugali), jonka käsiteltäväksi työntekijät, joilla on ennen viiteajanjaksoa erääntyneitä palkkasaatavia, ovat asiansa saattaneet, kysyy, että koska kyseiset työntekijät ovat nostaneet kanteen palkkasaataviensa määrän ja niiden pakkoperinnän vahvistamiseksi, onko kyseinen kanne otettava huomioon viiteajanjaksoa määritettäessä.

6. Ehdotan ratkaisuehdotuksessani unionin tuomioistuimen katsovan, että direktiivin 80/987 3 ja 4 artiklaa, luettuina yhdessä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa, on tulkittava siten, että ne eivät estä kansallista oikeutta rajaamasta palkkasaatavien turvaamisen työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa saataviin, jotka ovat erääntyneet maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishakemuksen jättämistä edeltävän kuuden kuukauden aikana, sillä ehdolla, että niiden työntekijöiden osalta, jotka ovat nostaneet ensin kanteen palkkasaataviensa määrän vahvistamiseksi ja ovat yrittäneet turhaan saada ne työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi pakkoperintään, viiteajanjakson lähtökohtana on vaatimus saatavan vahvistamisesta oikeusteitse.

7. Muistutan lisäksi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, voiko se tulkita kansallista lainsäädäntöään tällä tavalla, ja jos kyseinen tulkinta ei ole mahdollinen, jätettävä kansallinen lainsäädäntö pääasiassa soveltamatta.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

8. Direktiivin 80/987 3 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, säädettiin, että palkkaturvajakson on edellettävä tiettyä päivämäärää, jonka jäsenvaltiot voivat valita kyseisen artiklan 2 kohdassa luetelluista kolmesta päivämäärästä.

4 — Jäljempänä FGS.

5 — Työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa annetun direktiivin 2008/94/EY tiettyjen säännösten täytäntöönpanosta ja soveltamisesta 28.2.2011 annettu komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle (KOM(2011) 84 lopullinen) antaa kuvan palkkaturvajärjestelmistä vuosina 2006–2009 maksettujen summien määrästä (ks. tekninen liite).

6 — Edellä mainitun kertomuksen 3 kohdan mukaan kuusi jäsenvaltiota (Bulgarian tasavalta, Tšekin tasavalta, Tanskan kuningaskunta, Helleenien tasavalta, Maltaan tasavalta ja Itävallan tasavalta) ovat päätyneet samaan ratkaisuun, kun taas seitsemän muuta jäsenvaltiota (Irlanti, Italian tasavalta, Kyproksen tasavalta, Latvian tasavalta, Liettuan tasavalta, Puolan tasavalta ja Slovakian tasavalta) ovat määrittäneet viiteajanjaksolle saman päättymisajankohdan mutta pidemmän keston, ja Belgian kuningaskunta on puolestaan valinnut viitepäiväksi yrityksen lopettamisen. Kaksitoista muuta valtiota (Saksan liittotasavalta, Viron tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Luxemburgin suurherttuakunta, Unkarin tasavalta, Alankomaiden kuningaskunta, Romania, Slovenian tasavalta, Suomen tasavalta, Ruotsin kuningaskunta sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta) ei sen sijaan ole vahvistanut viiteajanjaksoa. Ks. myös komission syyskuussa 2011 laatima vastaavuustaulukko nimeltä ”Limitations to the liability of the guarantee institutions (Implementation of Article 4 of Directive 2008/94/EC)”, joka perustuu tammikuussa 2007 tehtyyn selvitykseen direktiivin 80/987 saattamisesta osaksi kansallista oikeusjärjestystä sekä jäsenvaltioiden myöhemmin toimittamiin tietoihin.

9. Tarkemmin sanottuna kyseisessä 3 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on, jollei 4 artiklasta muuta johdu, toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että palkkaturvajärjestelmät turvaavat maksun työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuvista maksamatta olevista palkkasaatavista tiettyä päivää edeltävältä ajalta.

2. Jäsenvaltion valinnan mukaan 1 kohdassa tarkoitettu päivä on:

- päivä, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut;
- päivä, jona kyseinen työntekijä on irtisanottu työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi; taikka
- päivä, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut taikka jona kyseisen työntekijän kanssa tehty työsopimus tai työsuhde on työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi päättynyt.”

10. Koska jäsenvaltioilla oli valittavanaan kolme mahdollisuutta, direktiivin 80/987 4 artiklan 2 kohdassa, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, määritettiin ne maksamatta olevat palkkasaatavat, jotka palkkaturvavastuun on joka tapauksessa katettava siinä tapauksessa, että jäsenvaltio päättää 4 artiklan 1 kohdan perusteella rajoittaa tätä vastuuta ajallisesti.

11. Mainitussa 4 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot saavat rajoittaa palkkaturvajärjestelmien 3 artiklassa tarkoitettua vastuuta.

2. Käyttäessään 1 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta jäsenvaltion on:

- edellä 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa tarkoitettussa tapauksessa varmistettava, että maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan työsopimuksen tai työsuhteen niiltä kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jotka sisältyvät työnantajan maksukyvyttömyyden alkamispäivää edeltävään kuuden kuukauden jaksoon;
- edellä 3 artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettussa tapauksessa varmistettava, että maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan niiltä sitä päivää edeltäviltä työsopimuksen tai työsuhteen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, jona työntekijä on irtisanottu työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi;
- edellä 3 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitettussa tapauksessa varmistettava, että maksamatta olevat palkkasaatavat maksetaan niiltä sitä päivää edeltäviltä työsopimuksen tai työsuhteen 18 viimeiseltä kuukaudelta, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut tai jona työntekijän työsuhde on työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi päättynyt. Tällöin jäsenvaltio voi rajoittaa maksuvelvollisuutta [koskemaan palkkaa kahdeksan viikon jaksolta] tai koskemaan palkkaa usealta lyhyeltä ajanjaksolta, jotka yhteensä ovat kahdeksan viikkoa.

– –”

12. Sittemmin direktiivin 80/987 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta palkkaturvajärjestelmät turvaavat, jollei 4 artiklasta muuta johdu, työsopimuksista tai työsuhteista, myös työsuhteen päättymisen yhteydessä maksettavasta erorahasta, jos tästä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen.

Palkkaturvajärjestelmä turvaa maksamattomat palkkasaatavat tiettyä jäsenvaltioiden määrittämää päivää edeltävältä ja/tai tapauksen mukaan sen jälkeiseltä ajalta.”

13. Direktiivin 80/987 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot saavat rajoittaa palkkaturvajärjestelmien 3 artiklassa tarkoitettua vastuuta.

2. Käyttäessään 1 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta jäsenvaltion on vahvistettava sen ajan kesto, jolta palkkaturvajärjestelmän on vastattava maksamatta olevista saatavista. Tämä aika ei kuitenkaan saa olla lyhyempi kuin 3 artiklassa tarkoitettua päivää edeltävä ja/tai sen jälkeinen ajanjakso, joka kattaa työsuhteen kolme viimeistä kuukautta. Jäsenvaltiot voivat sisällyttää tämän kolmen kuukauden vähimmäisajan viiteajanjaksoon, jonka pituus on vähintään kuusi kuukautta.

Jäsenvaltiot, jotka säättävät vähintään 18 kuukauden viiteajanjakson, voivat rajoittaa kahdeksaan viikkoon ajan, jolta palkkaturvajärjestelmä vastaa maksamatta olevista saatavista. Tässä tapauksessa vähimmäisajanjakson laskemisessa otetaan huomioon työntekijöille edullisimmat ajanjaksot.”

14. Direktiivin 80/987 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tällä direktiivillä ei rajoiteta jäsenvaltioiden oikeutta:

a) toteuttaa väärinkäytösten estämiseksi tarvittavia toimenpiteitä;

– –”

B Portugalin oikeus

15. 27.8.2003 annetun työlain nro 99/2003 380 §:ssä säädetään, että FGS turvaa erityislainsäädännössä määritettävällä tavalla sellaiset työsopimuksesta tai sen rikkomisesta tai purkamisesta johtuvat työntekijän palkkasaatavat, joita työnantaja ei maksukyvyttömyyden tai maksuvaikkeuksien takia pysty maksamaan.

16. 29.7.2004 annetun lain nro 35/2004 317 §:ssä säädetään, että jos työnantaja laiminlyö velvoitteitaan, FGS turvaa työntekijälle työsopimuksesta tai sen rikkomisesta tai purkamisesta johtuvien palkkasaatavien maksun seuraavissa pykälissä määritettävällä tavalla.

17. Saman lain 318 §:ssä, jossa täsmennetään palkkaturvaa kattamat tilanteet, säädetään seuraavaa:

”1. [FGS] takaa edellisessä pykälässä tarkoitettujen saatavien suorittamisen, jos tuomioistuin toteaa työnantajan maksukyvyttömäksi.

2. [FGS] takaa edellisessä momentissa tarkoitettujen saatavien suorittamisen myös silloin, kun on käynnistetty 20.10.1998 annetun asetuksen nro 316/98 mukainen sovittelumenettely.

3. Jos sovittelumenettely ei johda mihinkään sen vuoksi, että siitä kieltäydytään 20.10.1998 annetun asetuksen nro 316/98 4 §:n mukaisesti tai se raukeaa saman asetuksen 9 §:n mukaisesti, ja yrityksen työntekijät ovat vaatineet [FGS:n] turvaamien palkkasaatavien maksamista, [FGS:n] on haettava tuomioistuimessa yrityksen toteamista maksukyvyttömäksi, jollei edellisestä momentista muuta johdu.

4. Jotta [FGS] voisi noudattaa edellisten momenttien säännöksiä, sille on tehtävä ilmoitus, kun kyseisillä yrityksillä on palveluksessaan työntekijöitä. Ilmoituksen antaa

a) tuomioistuin, jos on haettu erityistä maksukyvyttömyysmenettelyä ja maksukyvyttömäksi toteamista

b) [Instituto de Apoio às Pequenas e Médias Empresas e ao Investimento (pienen ja keskisuurten yritysten tukikeskus, IAPMEI)], jos on haettu sovittelumenettelyä, sovittelusta on kieltäydytty tai se on rauennut.”

18. Saman lain 319 §:ssä määritetään palkkaturvan kattamat palkkasaatavat seuraavasti:

”1. [FGS] takaa 317 §:ssä tarkoitettut palkkasaatavat, jotka ovat erääntyneet sen kuuden kuukauden ajanjakson aikana, joka edeltää edellisessä pykälässä tarkoitettun kanteen nostamista tai vaatimuksen esittämistä.

2. Jos saatavia ei ole maksamatta edellisessä momentissa mainitulta ajanjaksolta tai jos saatavien määrä on – – seuraavan pykälän [1] momentissa määritettävää enimmäismäärää pienempi, [FGS] takaa mainitun ajanjakson jälkeen maksamatta jääneet saatavat kyseiseen enimmäismäärään asti.

3. [FGS] takaa vain sellaisten saatavien maksamisen, joita siltä on haettu viimeistään kolme kuukautta ennen kulloistakin vanhentumisajankohtaa.”

19. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan kansallisessa oikeuskäytännössä on katsottu, että silloin kun tuomioistuin toteaa työnantajan maksukyvyttömäksi, FGS turvaa palkkasaatavat, jotka ovat erääntyneet maksukyvyttömyysmenettelyn vireillepanoa tai sovittelumenettelyä koskevan hakemuksen jättämistä edeltävien kuuden kuukauden aikana.

II Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

20. Koska pääasian valittajien työnantaja lopetti heidän palkanmaksunsa, he irtisanoivat työsopimuksensa 15.9.2003⁷ ja saattoivat asiansa 10.2.2004 Tribunal de Trabalho de Barcelosin (Barcelosin työtuomioistuin, Portugali) käsiteltäväksi, jotta tämä vahvistaisi heidän palkkasaataviensa määrän ja määräisi ne pakkoperintään. Heidän kanteensa hyväksyttiin.

21. Koska työnantajan omaisuuteen kuuluvat varat eivät riittäneet palkkasaatavien kattamiseen, pääasian valittajat panivat vireille Tribunal de Comércio de Vila Nova de Gaia (Vila Nova de Gaian kauppatuomioistuin, Portugali) 28.11.2005 menettelyn mainitun työnantajan toteamiseksi maksukyvyttömäksi. Maksukyvyttömyyden toteamisen jälkeen palkkasaatavat rekisteröitiin.

22. Pääasian valittajat tekivät 26.7.2006 FGS:lle palkkasaatavien maksuhakemuksen. FGS:n johtaja hylkäsi hakemukset 21. ja 26.12.2006 antamallaan määräyksillä sillä perusteella, että kyseessä olevat saatavat olivat erääntyneet yli kuusi kuukautta ennen työnantajan maksukyvyttömyyden toteamiseen tähtäävän menettelyn vireillepanoa eli ennen lain nro 35/2004 319 §:n 1 momentissa säädettyä viiteajanjaksoa.

23. Pääasian valittajien vaadittua kyseisten määräysten kumoamista, Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto (Porton hallinto- ja verotuomioistuin, Portugali) hylkäsi kanteen 18.3.2010 antamallaan päätöksellä.

7 — Portugalin hallituksen mukaan poikkeuksena oli Azevedo Martins Ferreira, jonka työsopimus päättyi 14.4.2004.

24. Pääasian valittajat hakivat päätökseen muutosta Tribunal Central Administrativo Nortessa, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko unionin oikeutta ja etenkin direktiivin [80/987] 4 ja 10 artiklaa tulkittava siten, että kun on kyse työntekijöiden palkkasaatavien konkreettisesta turvaamisesta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa, ne ovat esteenä sellaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jolla turvataan maksamatta olevat saatavat vain maksukyvyttömyysmenettelyn vireille panoa edeltäneiden kuuden kuukauden [ajalta], vaikka työntekijät ovat nostaneet työnantajaa vastaan Tribunal de Tralhossa kanteen oikeusteitse tapahtuvaa saatavien määrän vahvistamista ja pakkoperintää varten?”

III Oikeudellinen arviointi

25. Päätelmieni johtoajatuksen muodostavat neljä periaatetta, jotka tuodaan esiin direktiivin 80/987 tulkintaa koskevassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

26. Perinteisen tulkintasäännön mukaisesti unionin tuomioistuin on ensinnäkin todennut, että koska jäsenvaltiot voivat rajoittaa vain poikkeustapauksissa palkkaturvajärjestelmien maksuvelvollisuutta tiettyä aikaa koskevaksi, kyseessä olevia säännöksiä on tulkittava suppeasti.⁸

27. On nimittäin pidettävä mielessä, että direktiivissä 80/987, jonka tarkoituksena on suojata työntekijöitä työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa, asetetaan periaatteeksi, että työntekijöillä on oikeus saada palkkaturvana ne maksamatta olevat palkkasaatavansa, jotka koskevat jäsenvaltioiden määrittämää päivämäärää edeltävältä tai tarvittaessa sen jälkeiseltä ajanjaksolta kertynyttä palkkaa.⁹

28. Kyseisen direktiivin 4 artiklassa annetaan jäsenvaltioille vain poikkeustapauksessa mahdollisuus rajoittaa palkkaturvajaksoa ja näin ollen siihen liittyvää palkkaturvajärjestelmien maksuvelvollisuutta sillä edellytyksellä, että kuitenkin varmistetaan vähimmäisturva, jonka laskentatavat riippuvat mainitun direktiivin 3 artiklan mukaisesti valitusta viitepäivästä.

29. Toiseksi todettakoon, että unionin tuomioistuin on rajoittanut jäsenvaltioiden liikkumavaraa ottaakseen huomioon direktiivin 80/987 sosiaalisen päämäärän, jonka mukaan työntekijöille on varmistettava Euroopan unionin tasolla tietty vähimmäissuoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa rajoittamatta kuitenkaan jäsenvaltioiden lainsäädännöissä voimassa olevia edullisempia säännöksiä ja määräyksiä; liikkumavaraa on rajoitettu ottamalla käyttöön vähimmäisturva työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuvien, määrättyltä ajanjaksolta maksamatta olevien palkkasaatavien maksun varmistamiseksi.¹⁰

30. Kahden ensiksi mainitun periaatteen yhteisestä soveltamisesta on kaksi pääasiallista seurausta.

8 — Ks. asia C-125/97, Regeling, tuomio 14.7.1998 (Kok., s. I-4493, 20 kohta); asia C-201/01, Walcher, tuomio 11.9.2003 (Kok., s. I-8827, 38 kohta) ja asia C-435/10, van Ardenen, tuomio 17.11.2011 (Kok., s. I-11705, 31 ja 34 kohta).

9 — Ks. direktiivin 80/987 3 artiklan 2 kohta.

10 — Ks. vastaavasti asia C-373/95, Maso ym., tuomio 10.7.1997 (Kok., s. I-4051, 56 kohta); em. asia Regeling, tuomion 3, 20 ja 21 kohta; asia C-198/98, Everson ja Barrass, tuomio 16.12.1999 (Kok., s. I-8903, 3 ja 20 kohta); asia C-160/01, Mau, tuomio 15.5.2003 (Kok., s. I-4791, 3 ja 42 kohta); em. asia Walcher, tuomion 38 kohta; yhdistetyt asiat C-19/01, C-50/01 ja C-84/01, Barsotti ym., tuomio 4.3.2004 (Kok., s. I-2005, 35 kohta); asia C-69/08, Visciano, tuomio 16.7.2009 (Kok., s. I-6741, 27 kohta); asia C-30/10, Andersson, tuomio 10.2.2011 (Kok., s. I-513, 25 kohta) ja em. asia van Ardenen, tuomion 27 ja 34 kohta.

31. Työntekijän oikeutta vähimmäisturvaan voidaan yhtäältä rajoittaa vain direktiivin 80/987 4 artiklan 2 ja 3 kohdassa nimenomaisesti säädettyissä tilanteissa. Koska nämä rajoitukset koskevat yksinomaan joko maksuun oikeuttavan ajanjakson kestoja tai maksun määrää, direktiivi 80/987 on esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa maksukyvyttömäksi tulleen työntekijän työntekijöiden oikeudelle saada maksamattomista palkkasaatavistaan täysimääräinen suoritus asetetaan edellytykseksi velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi.¹¹

32. Vaikka kansallisessa oikeudessa säädetyt rajoitukset kuuluisivat jompaankumpaan direktiivin 80/987 4 kohdassa poikkeuksellisesti hyväksytyistä kategorioista, niillä ei voida toisaalta rajoittaa tai evätä kyseisellä direktiivillä taattua vähimmäissuojaa.

33. Tämä vaatimus heijastuu muun muassa siihen, millä tavoin otetaan huomioon maksut, joita työnantaja on palkkaturvan kattamana ajanjaksona suorittanut. Unionin oikeuskäytännössä onkin katsottu, että työntekijöille kyseiseltä ajalta maksettuja palkkoja ei voida vähentää enimmäismäärästä, jonka jäsenvaltio on maksamatta olevien palkkasaatavien turvaamiseksi asettanut,¹² ja että jos työntekijällä on työnantajaltaan palkkasaatavia sekä viiteajanjaksoa aiemmilta työskentelyjaksoilta että itse viiteajanjaksolta, maksetut palkat on kohdistettava ensisijaisesti aiempiin palkkasaataviin.¹³

34. Oikeuskäytännössä on saman logiikan mukaisesti katsottu myös, että direktiivin 80/987 3 ja 4 artiklassa tarkoitetun työsuhteen ulkopuolelle on suljettava ajanjaksot, jotka eivät luonteensa vuoksi voi johtaa maksamattomiin palkkasaataviin, kuten ajanjakso, jonka aikana työsuhde on hoitovapaan johdosta keskeytynyt.¹⁴

35. Kolmanneksi on unionin oikeuskäytännössä katsottu, että direktiivillä 80/987 säädetyn turvan saamiseen sovelletaan eri edellytyksiä kuin turvan kattamien maksamattomien palkkasaatavien määrittämiseen.¹⁵ Vaikka turvaa ei voida myöntää ennen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamispäätöstä tai – jos tämän varat eivät riitä – ennen päätöstä yrityksen sulkemisesta lopullisesti, ajanjaksoa, jolta maksamatta olevat palkkasaatavat turvataan, ei siis välttämättä määritetä asettamalla lähtökohdaksi kyseisen päätöksen tekopäivä.

36. Tämän periaatteen perusteella unionin tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 80/987 alkuperäisen version 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna päivänä, jona työntekijän maksukyvyttömyys on alkanut, ei tarkoitettu päätöksen, joka tehdään maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevasta hakemuksesta, tekopäivää vaan kyseisen menettelyn aloittamishakemuksen jättämispäivää.¹⁶ Unionin tuomioistuin on perustellut tätä ratkaisua toteamalla, että päätös menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä kauan niiden työskentelyjaksojen jälkeen, joihin maksamattomat palkat liittyvät, jolloin direktiivi 80/987 ei voi lainkaan turvata kyseisten palkkojen maksamista syistä, jotka voivat olla täysin työntekijöistä riippumattomia.

11 — Ks. em. asia van Ardenne, tuomion 35 kohta.

12 — Ks. em. yhdistetyt asiat Barsotti ym., tuomion 38 kohta.

13 — Ks. em. asia Regeling, tuomion 21 ja 22 kohta.

14 — Ks. em. asia Mau, tuomion 39–44, 52 ja 53 kohta.

15 — Ks. yhdistetyt asiat C-94/95 ja C-95/95, Bonifaci ym. ja Berto ym., tuomio 10.7.1997 (Kok., s. I-3969, 39 kohta) ja em. asia Maso ym., tuomion 49 kohta.

16 — Ks. em. yhdistetyt asiat Bonifaci ym. ja Berto ym., tuomion 42 ja 44 kohta; em. asia Maso ym., tuomion 52 ja 54 kohta ja em. asia Mau, tuomion 22, 47 ja 48 kohta.

37. Unionin tuomioistuin on asettanut neljänneksi säännöksi sen, että mahdollisuus täsmentää kansallisessa lainsäädännössä palkkaturvajärjestelmän vastuulla olevat suoritukset edellyttää, että kunnioitetaan perusoikeuksia, kuten yleistä yhdenvertaisuusperiaatetta,¹⁷ joka edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella.¹⁸

38. Kyseinen periaate edellyttää, että silloin, kun kansallisen lainsäädännön mukaan työsopimuksen päättämisen johdosta maksettavat lakisääteiset ja tuomiolla tunnustetut korvaukset kuuluvat palkkaturvajärjestelmän maksettaviksi työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa, samankaltaisia korvauksia, jotka on tunnustettu työntekijän ja työnantajan välisessä sopimuksessa, joka on tehty lainkäyttöelimestä ja jonka lainkäyttöelin on vahvistanut, on kohdeltava samalla tavoin.¹⁹

39. Yritän löytää vastauksen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen juuri näiden direktiivin 80/987 tulkintaa ohjaavien periaatteiden perusteella.

40. Pääasiaa koskevasta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että pääasian valittajille ei ole maksettu mitään palkkoja heidän työsuhteidensa kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, koska heidän palkkasaatavansa olivat erääntyneet yli kuusi kuukautta ennen työnantajan maksukyvyttömyyden toteamiseksi tehdyn hakemuksen tekemistä, minkä Portugalin lainsäätäjät on asettanut viiteajanjakson päättymisajankohdaksi.

41. Direktiivissä 80/987, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, säädettiin, että jäsenvaltioiden valittavana on vain kolme päivämäärää, jotka lueteltiin tyhjentyvästi kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa ja jotka liittyivät päivään, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut tai jona työsuhte on päättynyt, mutta direktiivissä 2002/74 maininta kyseisistä kolmesta päivämäärästä poistettiin, ja jäsenvaltiot saivat täysin vapaasti määrittää viitepäivän kuitenkin niin, että vähimmäisturvajakso vaihteli valitun keston mukaan.

42. Jos jäsenvaltiot siis haluavat käyttää mahdollisuuttaan rajata turvan ajallisesti, ne voivat säätää, että kolmen kuukauden vähimmäisturva sisältyy viitepäivää edeltävään tai sen jälkeiseen kuuteen kuukauteen. Jäsenvaltioilla on myös mahdollisuus rajata vähimmäisturva kahdeksaan viikkoon kuitenkin sillä edellytyksellä, että turva sisältyy pidempään, vähintään 18 kuukauden ajanjaksoon.

43. Direktiivi 80/987 ei tietenkään estä jäsenvaltiota asettamasta viiteajanjakson alkamis- tai päättymispäiväksi²⁰ päivää, jolloin hakemus työnantajan toteamisesta maksukyvyttömäksi tehdään.²¹ Jos asianomainen jäsenvaltio päättää käyttää mahdollisuutta rajata turva ajallisesti, mikään ei estä sitä rajaamasta viiteajanjakso kuuteen kuukauteen, kun kyseinen jäsenvaltio turvaa palkat työsuhteen kolmelta viimeiseltä kuukaudelta, kuten Portugalin oikeudessa säädetään.

44. Tässä yhteydessä on muistutettava, että direktiivin 80/987 3 artiklan 2 kohdassa, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, annettiin jäsenvaltioiden nimenomaisesti asettaa viiteajanjakson päättymisajankohdaksi päivä, ”jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut”, ja että unionin tuomioistuimen tulkinnan mukaan tämä päivä on katsottava päivä, jolloin hakemus maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamiseksi jätettiin.²²

17 — Ks. asia C-442/00, Rodríguez Caballero, tuomio 12.12.2002 (Kok., s. I-11915, 29–32 kohta); asia C-520/03, Olasso Valero, tuomio 16.12.2004 (Kok., s. I-12065, 34 kohta); asia C-177/05, Guerrero Pecino, määräys 13.12.2005 (Kok., s. I-10887, 26 kohta); asia C-81/05, Cordero Alonso, tuomio 7.9.2006 (Kok., s. I-7569, 37 kohta); asia C-246/06, Velasco Navarro, tuomio 17.1.2008 (Kok., s. I-105, 35 kohta) ja asia C-498/06, Robledillo Núñez, tuomio 21.2.2008 (Kok., s. I-921, 30 kohta).

18 — Ks. em. asia Rodríguez Caballero, tuomion 32 kohta; em. asia Olasso Valero, tuomion 34 kohta; em. asia Guerrero Pecino, määräyksen 26 kohta; em. asia Cordero Alonso, tuomion 37 kohta ja em. asia Velasco Navarro, tuomion 36 kohta.

19 — Ks. em. asia Cordero Alonso, tuomion 42 kohta.

20 — Kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus vahvistaa palkkaturvajakso määrittämänsä päivää ”edeltävältä ja/tai tapauksen mukaan sen jälkeiseltä ajalta”.

21 — Ks. vastaavasti asia C-247/12, Mustafa, tuomio 18.4.2013; tuomio koskee kansallista säännöstöä, jossa turva koskee ainoastaan palkkasaatavia, jotka ovat syntyneet ennen sen tuomion merkitsemistä kaupparekisteriin, jolla velallisen saneerausmenettely on aloitettu.

22 — Ks. alaviiteessä 16 mainittu oikeuskäytäntö.

45. Unionin lainsäätäjät on siis halunnut pitkälti säilyttää jäsenvaltioiden valinnanvapauden antamalla niiden käyttöä mitä tahansa päivämäärää työsuhteen kolmea viimeistä kuukautta koskevalle vähimmäisturvajaksolle ja tarvittaessa sille viiteajanjaksolle, johon ne vähimmäisturvajakson sisällyttävät. Useimmat niistä jäsenvaltioista, jotka viiteajanjakson määrittävät, käyttävät lähtökohtana päivää, jona työnantajan maksukyvyttömyys on alkanut.²³

46. Tämä valinta voi asettaa periaatteellisen ongelman, kun otetaan huomioon tarve toimia direktiivin 80/987 päämäärän mukaisesti. Jos nimittäin hakemus maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamiseksi jätetään kauan työsuhteen päättymisen jälkeen, palkkaturva voidaan evätä palkansaajilta, vaikka olisikin osoitettu, että palkkojen maksamatta jääminen on yhteydessä työnantajan maksukyvyttömyyteen. Jos yritys sen sijaan jatkaa toimintaansa tietyn aikaa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishakemuksen esittämisen jälkeen, maksamattomat palkkasaatavat voivat koskea ajanjaksoja, jotka ajoittuvat selvästi kyseisen hakemuksen jättämisen jälkeen.²⁴

47. Jäsenvaltioiden toimintavapaus ei ole kuitenkaan rajaton. Sitä on päinvastoin ehdottomasti rajoitettava perustavanlaatuisella vaatimuksella unionin oikeuden yhdenmukaisesta soveltamisesta, tarpeella säilyttää direktiivin tehokas vaikutus ja perusoikeuksien suojaamisesta johtuvilla vaatimuksilla, jotka sitovat jäsenvaltioita kaikissa tilanteissa, joissa ne joutuvat soveltamaan unionin oikeutta.

48. Katson, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö, jossa suljetaan turvan ulkopuolelle yli kuusi kuukautta ennen maksukyvyttömyysmenettelyn vireillepanoa erääntyneet maksamattomat palkkasaatavat, vaikka työntekijät ovat vaatineet ripeästi niiden maksamista, vaarantaa direktiivin 80/987 tehokkaan vaikutuksen eikä ole perusoikeuksien mukainen.

49. Tällainen säännöstö ei ensinnäkään ole yhtäpitävä direktiivin 80/987 sosiaalisen päämäärän kanssa, koska – kuten komissio korostaa – viiteajanjakson rajaaminen maksukyvyttömyysmenettelyn vireillepanoa edeltävään kuuteen kuukauteen voi johtaa siihen, että kaikki maksamattomat palkkasaatavat suljetaan turvan ulkopuolelle asianomaisten työntekijöiden ripeistä toimista huolimatta.

50. Tässä yhteydessä on muistutettava, että palkkasaatavat on suojattu sen vuoksi, että ne ovat elatuksen kannalta olennaisia; niiden avulla palkansaaja useimmiten turvaa oman ja perheensä toimeentulon. Koko unionin ja varsinkin tiettyjen jäsenvaltioiden kärsiessä talous- ja finanssikriisistä on erityisen tärkeää, ettei tätä palkkasaatavien luonnetta unohdeta vaan ymmärretään niitä vaikeita inhimillisiä tilanteita, jotka aiheutuvat siitä, etteivät työntekijät saa heille kuuluvia palkkoja.

51. Pidän tärkeänä myös toista, aivan yhtä perustavanlaatuista näkökohtaa: yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kunnioittamista.

52. Portugalin hallituksen toimittamien tietojen mukaan yhtiön palveluksessa olleista 31 työntekijästä 18 ei enää saanut palkkaansa maaliskuusta 2003 lähtien, yhden työntekijän palkanmaksu lopetettiin 1.4.2004 ja 12 muun työntekijän palkanmaksu lopetettiin eri päivämäärinä vuosina 2005–2006.

23 — Ks. alaviite 5.

24 — Ks. vastaavasti Estelmann, M., "Europarechtliche Probleme des Drei-Monatszeitraums nach § 183 SGB III", *Zeitschrift für europäisches Sozial- und Arbeitsrecht*, 2003, nro 11–12, s. 460, jossa tämän puutteellisen täsmennyksen katsotaan olevan "zentraler Schwachpunkt der Regelung". Ks. myös Ayşe Odman, N:n kommentit em. yhdistetyissä asioissa Bonifaci ym. ja Berto ym. annetusta tuomiosta, em. asiassa Maso ym. annetusta tuomiosta sekä asiassa C-261/95, Palmisani, 10.7.1997 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-4025), *Common Market Law Review*, 1998, s. 1395; Ayşe Odman katsoo seuraavaa: "the achievement or the purpose of the Directive [80/987] to secure a minimum amount of guarantee to the employees who are in this situation will be seriously endangered with the placement of temporal limits starting from the date of the onset of insolvency, especially if the Member State chooses to apply the minimum period which is six months prior to the date of the onset of insolvency" (s. 1409). Tämä kirjoittaja esittää seuraavan mielipiteen: "[a]s long as the causal link exists between the notice of dismissal or the discontinuation of the contract of employment or the employment relationship and the state of insolvency as described in Article 2(2) [of the Directive 80/987], the guarantee envisaged by [this] Directive should be granted to the employee" (s. 1410).

53. Portugalin hallitus on lisäksi ilmoittanut, että 17 niistä 18 työntekijästä, joiden palkanmaksu oli päättynyt maaliskuussa 2003, oli irtisanonut työsopimuksensa 15.9.2003, ja kahdeksannentoista työntekijän työsopimus oli päättynyt 14.4.2004. Se työntekijä, jonka palkanmaksu päättyi 1.4.2004, irtisanoi työsopimuksensa 30.9.2004, ja muiden työntekijöiden työsopimukset päättyivät 5.5.2006 maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishakemuksen jättämisen jälkeen päätöksellä, jonka pesänhoitaja teki yrityksen lopullisen sulkemisen vuoksi.

54. Koska viiteajanjakso oli alkanut kuluu 28.5.2005, eli kuusi kuukautta ennen kuin hakemus työnantajan maksukyvyttömyyden toteamiseksi tehtiin, maksamattomia palkkoja ovat voineet vaatia ainoastaan ne työntekijät, joiden työsopimus ei ollut vielä tuona ajankohtana päättynyt. Gomes Viana Novo ja muut, joiden työsopimus on päättynyt yli kolme kuukautta ennen kyseistä ajankohtaa, eivät sen sijaan voi Portugalin hallituksen mukaan vaatia mitään korvausta.

55. Tästä johtuvaa erilaista kohtelua ei mielestäni voi perustella sillä, että tilanteet ovat objektiivisesti erilaisia. Direktiivin 80/987 4 artiklassa jäsenvaltioille annettu mahdollisuus sisällyttää vähimmäisturvajakso viiteajanjaksoon luo väistämättä erilaista kohtelua palkansaajien välille sen mukaan, mihin ajankohtaan heidän työsuhteensa kolme viimeistä kuukautta sijoittuvat. En kuitenkaan ymmärrä, miksi ajallista kriteeriä pidetään niin tärkeänä, että sillä perustellaan erilainen kohtelu sen mukaan, ovatko työntekijät vaatineet suoraan maksukyvyttömyyden toteamista, vai ovatko he ensin nostaneet kanteen palkkasaataviensa ja niiden pakkoperinnän vahvistamiseksi.

56. Osoittaakseni, että kyse on täysin toisiinsa rinnastettavissa olevista tilanteista, joudun palaamaan kysymykseen, jota käsiteltiin istunnossa ja joka koskee asianomaisten palkansaajien ja heidän työnantajansa tilannetta vuoden 2003 lopulla, jolloin kyseiset palkansaajat päättivät irtisanoa työsopimuksensa.

57. Kyseisten työntekijöiden oli ensinnäkin vain valittava, vaativatko he palkkasaataviensa maksamista tribunal de trabalhossa, jos heidän työnantajansa oli maksukykyinen, vai, jos näin ei ollut, vaativatko he maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista tribunal de comércio de Vila Nova de Gaia saadakseen palkkaturvaa FGS:ltä.

58. Vaikka tämä esitys vaikuttaa yksinkertaiselta, se on täysin harhaanjohtava. Sen selvittäminen, onko työnantaja asiaan sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla maksukyvytön, edellyttää itse asiassa monimutkaisiin tietoihin perustuvaa yksityiskohtaista oikeudellista arviointia.

59. Palkansaajilla näitä tietoja ei yleensä ole, eivätkä he ole tietoisia työnantajansa todellisesta taloudellisesta tilanteesta, joten he eivät kykene päättämään, johtuuko palkanmaksun laiminlyönti tilapäisistä kassavaikeuksista vai vakavasti ja pysyvästi vaikeutuneesta taloudellisesta tilanteesta.

60. Maksukyvyttömyys todetaankin usein jälkeinpäin ja vasta sen jälkeen, kun palkkasaatavien ja pakkoperinnän suorittamiseksi nostetut kanteet osoittavat, että yritys ei kykene maksamaan erääntyneitä velkojaan.

61. Portugalin oikeudessa ei aseteta maksamattomien saatavien perintämenettelyä työnantajaa vastaan aloitettavan maksukyvyttömyysmenettelyn ennakoehdoksi ja edellytykseksi, mutta en silti ymmärrä, miten tällaisessa tilanteessa pääasian valittajia voidaan arvostella siitä, että he ovat ensin nostaneet palkkasaataviensa ja pakkoperinnän suorittamiseksi kanteen, joka on epäilemättä auttanut paljastamaan heidän työnantajansa maksukyvyttömyyden, eivätkä ole vaatineet suoraan maksukyvyttömyyden toteamista, mikä tapahtuisi väistämättä ainoastaan arveltavissa olevien tietojen perusteella.

62. Huomautan lisäksi, että maksukyvyttömyysmenettelyn käynnistäminen on ankara toimenpide, joka johtaa siihen, että työnantaja menettää osittain tai kokonaan määräysvallan omaisuuteensa; näin ollen työntekijä ei voi vaatia sitä kevein perustein ja ilman tietoja, joiden perusteella hän voisi olettaa, että hänen entisellä työnantajallaan ei ole riittävästi varoja hänen saataviensa tyydyttämiseen. Jos oletetaan, että työntekijät olivat tietoisia työnantajansa tilanteesta, heitä ei voida arvostella siitä, että he halusivat turvautua mieluummin, ainakin aluksi, tavanomaisiin oikeussuojakeinoihin palkkasaataviensa perimiseksi, jolloin heidän toimiensa vaikuttimena oli ehkä se, että he olivat ottaneet perustellusti huomioon muiden työntekijöiden palkanmaksun jatkumisen tai sen, että yritys aloittaisi mahdollisesti uudelleen toimintansa.

63. Ei ole helppoa perustella sitä, että vähimmäisturvaa koskeva oikeus evättäisiin työntekijöiltä, joiden palkanmaksu lopetettiin ensimmäisenä ja jotka nostivat työnantajaa vastaan kanteen tämän maksukyvyttömyyden toteamiseksi, kun taas vähimmäisturva myönnettäisiin työntekijöille, joiden palkanmaksu jatkui pitempään ja jotka eivät kannetta nostaneet.

64. Katsonkin, että turvan epääminen, joka perustuu lain nro 35/2004 319 §:ään, sellaisena kuin kansallinen tuomioistuin on sitä tulkinnut, on vastoin direktiiviä 80/987, luettuna yhdessä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa.

65. Turva olisi mielestäni pitänyt myöntää, koska oli osoitettu, että niitä palkkasaatavia, joiden maksua työntekijät olivat vaatineet, ei ollut voitu periä heidän työnantajansa maksukyvyttömyyden vuoksi. Tässä yhteydessä on hyvä täsmentää ennakkoratkaisupyyntöstä käyvän selvästi ilmi, että kieltäytymistä vastaamasta palkkasaatavista on perusteltu ainoastaan sillä, että kyseiset saatavat eivät ajoittuneet viiteajanjaksolle, eikä sillä, että mainittujen saatavien ja työnantajan maksukyvyttömyyden välillä ei ollut yhteyttä.²⁵

66. Palkkasaatavien turvaamiseksi kehitetyllä uudella menetelmällä, jossa kyseiset saatavat turvaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa ulkopuolinen laitos, pyrittiin poistamaan perinteisten turvamekanismien puutteet, kuten lakisääteiset etuoikeudet, joiden vuoksi työntekijät eivät voineet vaatia maksamattomien palkkojensa maksua konkurssitilanteissa, joissa realisoitavat varat olivat vähissä tai niitä ei ollut lainkaan.²⁶ Turvan epääminen saatavalta, jota ei ole kuitenkaan voitu periä työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi, tarkoittaa, että unionin lainsäätäjän tavoittelemaan palkansaajien vähimmäissuojaan tulisi merkittävä aukko.

67. Ennen kuin esittelen tarkemmin ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ehdottamani vastauksen, haluan palauttaa mieliin Saksan ja Portugalin hallitusten esittämät kaksi väitettä niiden kumoamiseksi.

68. Saksan hallitus esittää ratkaisevana perusteluna sen, että direktiivissä 80/987 on annettu sen alkuperäiseen versioon verrattuna jäsenvaltioiden valita entistä vapaammin ne keinot, joilla työntekijät suojataan työnantajan maksukyvyttömyydeltä, koska kyseisen direktiivin 3 artiklan toisen kohdan mukaan viiteajanjakson lähtökohdaksi asetettava päivä on nykyisin täysin jäsenvaltioiden omassa harkintavallassa. Huomautan kuitenkin, että komissio on perustellut kyseistä muutosta yksinomaan tarpeella yksinkertaistaa ”tarpeettoman monimutkaista”²⁷ menetelmää, ja se on todennut, että yksinkertaisempikin sanamuoto ”tuo työntekijöille saman [28] suojan”.²⁹ Kyseisellä muutoksella ei siis

25 — Ennakkoratkaisupyyntön 3.1 kohdan VIII alakohdan 2 alakohdassa todetaan, että ”[t]yönantaja on todettu maksukyvyttömäksi, joten lain nro 35/2004 318 §:n 1 momentissa säädetty edellytys – on täyttynyt” (ranskankielisen version s. 6).

26 — Ks. vastaavasti Bronstein, A. S., ”La protection des créances salariales en cas d’insolvabilité de l’employeur: du droit civil à la sécurité sociale”, *Revue internationale du travail*, 1987, nide 126, nro 6, s. 795.

27 — Ks. direktiivin 80/987 [sellaisena kuin se on alkuperäisessä muodossaan] muuttamisesta laaditun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotuksen perustelujen 4.2 kohdan ensimmäinen alakohta (KOM(2000) 832 lopullinen, s. 7).

28 — Kursivointi tässä.

29 — Ks. kyseisen direktiiviehdotuksen perustelujen 4.2 kohdan ensimmäinen alakohta.

voida perustella työntekijöille työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa tarjotun turvan heikentämistä. Huomaan lisäksi, että direktiivissä 2002/74 on vastaavasti vahvistettu mahdollisuus laajentaa turva viitepäivän jälkeisiin saataviin, jotta palkkaturva kattaisi tarvittaessa ne maksamattomat palkkasaatavat, joita kertyy yrityksen liiketoiminnan jatkuessa maksukyvyttömyysmenettelyn aikana.³⁰

69. Portugalin hallitus puolestaan huomauttaa, että FGS:n toimia ei voida käynnistää tribunal de trabalhossa palkkasaatavia koskevalla suorituskanteella, koska tällainen kanne joko voi tai ei voi perustua vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen tai työnantajan maksukyvyttömyyteen. Kuten aiemmin totesin,³¹ unionin tuomioistuin on erottanut kuitenkin toisistaan direktiivissä 80/987 säädetyn turvan saantiedellytykset ja turvan kattamien maksamattomien palkkasaatavien määrittämisen. Vaikka palkkaturvajärjestelmä voi puuttua asiaan vasta sen jälkeen kun päätös maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta on tehty, se ei estä kyseistä järjestelmää takaamasta päätöksen jälkeen sellaisten palkkasaatavien suorittamisen, joita työntekijät ovat perineet yleisessä tuomioistuimessa, koska ainakin se, ettei palkkasaatavia saada perittyä, liittyy työnantajan maksukyvyttömyyteen.

70. Kumottuani kyseiset kaksi väitettä ryhdyn tarkastelemaan vastausta, jota ennakkoratkaisusymyksen ehdotan.

71. Olen sitä mieltä, että jäsenvaltio, joka pitää viiteajanjakson päättymisajankohtana työnantajan maksukyvyttömyyden toteamista koskevan hakemuksen jättämispäivää, ei voi sulkea turvan piiristä järjestelmällisesti palkkasaatavia, joiden maksamista ja pakkoperintää työntekijät ovat yrittäneet ennen maksukyvyttömyyden hakemista vaatia kanteella; näin ollen vastauksessa, jossa on sovittava yhteen ajallinen rajoitus, tarve olla mitätöimättä direktiivillä 80/987 tavoiteltua vähimmäisturvaa ja yhtäläisen kohtelun vaatimus, voidaan teoriassa noudattaa kahta eri ajatuskulkua.

72. Palkkasaatavien erääntymispäivää voidaan lykätä myöhempään ajankohtaan rinnastamalla viiteajanjakson aikana erääntyneisiin palkkasaataviin ne saatavat, joista on esitetty maksuvaatimus ja joiden pakkoperintää on yritetty turhaan saman ajanjakson aikana.

73. Tämän ratkaisun tueksi voin huomauttaa, että komission 13.4.1978 esittämässä ehdotuksessa neuvoston direktiiviksi työntekijöiden suojaan työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä³² jäsenvaltiot veloitettiin turvaamaan maksamattomat palkkasaatavat, jotka olivat syntyneet maksujen lakkaamisen alkamista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, tai saatavat, ”joita on kyseisenä aikana yritetty saada turhaan pakkoperintään”.³³

74. Tämä ratkaisu etäänny kuitenkin mielestäni liikaa lopullisesta direktiivistä; siinä ei nimittäin mainita palkkasaatavia, joita on yritetty periä turhaan, vaan vaaditaan, että työskentelyjakso sijoittuu ajallisesti viiteajanjakson sisälle.³⁴

75. Toimivampi ratkaisu on mielestäni se, jossa viiteajanjakson päättymispäivää siirretään niiden työntekijöiden osalta, jotka ovat nostaneet ensin kanteen palkkasaataviensa määrän vahvistamiseksi ja ovat yrittäneet turhaan saada ne työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi pakkoperintään; tällaisessa tilanteessa viiteajanjakson lähtökohtana pidetään hakemusta, jolla saatavan vahvistamista vaaditaan oikeusteitse.

30 — Ks. mainitun direktiiviehdotuksen perustelujen 4.2 kohdan toinen alakohta.

31 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 35 kohta.

32 — EYVL C 135, s. 2.

33 — Ehdotetun direktiivin 4 artiklan b kohta.

34 — Ks. direktiivin 80/987 4 artiklan 2 kohta.

76. On muistutettava, että kansallisen tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle unionin oikeudesta johtuvien vaatimusten mukaisesti. Tällainen tulkinta ei ole mielestäni mahdoton, koska siinä ei muuteta sääntöä siitä, että FGS turvaa palkkasaatavat, jotka ovat erääntyneet kuusi kuukautta ennen kuin maksukyvyttömyysmenettely on pantu vireille Tribunal de Comérciossa, vaan ainoastaan todetaan, että niiden työntekijöiden osalta, jotka ovat nostaneet Tribunal de Trabalhossa kanteen palkkasaataviensa maksamiseksi, kyseinen menettely katsotaan pannun vireille maksuvaatimuksen esittämispäivänä.

77. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ratkaistava, onko tämä tulkinta mahdollinen, ja jos se ei ole mahdollinen, jätettävä soveltamatta kansallista lakiaan.

IV Ratkaisuehdotus

78. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Tribunal Central Administrativo Norten esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Työntekijöiden suojasta työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa 20.10.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 23.9.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/74/EY, 3 ja 4 artiklaa, luettuina yhdessä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa, on tulkittava siten, että ne eivät estä kansallista oikeutta rajaamasta palkkasaatavien turvaamisen saataviin, jotka ovat erääntyneet maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamishakemuksen jättämistä edeltävän kuuden kuukauden aikana, kunhan niiden työntekijöiden osalta, jotka ovat nostaneet ensin kanteen palkkasaataviensa määrän vahvistamiseksi ja ovat yrittäneet turhaan saada ne työnantajan maksukyvyttömyyden vuoksi pakkoperintään, viiteajanjakson lähtökohtana on vaatimus saatavan vahvistamisesta oikeusteitse.

Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava ottamalla huomioon sekä aineellinen että menettelyllinen kansallinen oikeus kokonaisuudessaan, voiko se päätyä kansallisen oikeuden tulkintaan, joka mahdollistaa pääasian ratkaisemisen noudattaen direktiivin 80/987, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2002/74 ja luettuna yhdessä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa, sanamuotoa ja päämäärää, ja jos tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, kyseisen tuomioistuimen on jätettävä pääasiassa soveltamatta mainitun direktiivin vastaisia kansallisia säännöksiä.